

DU DANSKE LAND – OG VAND

TÅSINGE OG THURØ BLANDT TØSINGER OG THURINER

TÅSINGE OG THURØ BLANDT TØSINGER OG THURINER

Tekst og tilrettelæggelse: Frank Flemming Pedersen, FFP Kommunikation

Danske Tursejlere siger tak for lån af foto til
Knud Mortensen, Frank Flemming Pedersen.

Hver gang vi kommer i det sydfynske øhav, så synger vi Sebastians dejlige sang: ”Du er ikke alene”. For ikke mange andre farvande i Danmark kan præstere det opbud på sejl- og motorbåde på vandet og i havnene. Og skinner solen, og er vind- og vejrguderne med os, så er der alle grunde til at nyde tilværelsen.

For det sydfynske øhav er et besøg værd, og turen gennem det krogede Svendborgsund er altid en oplevelse, hvad enten man nu har blikket stift rettet på vandet, eller om man interesseret beskuer naturen på land. Sundet mellem Tåsinge og Fyn strækker sig 13 km. fra Grasten på Thurø

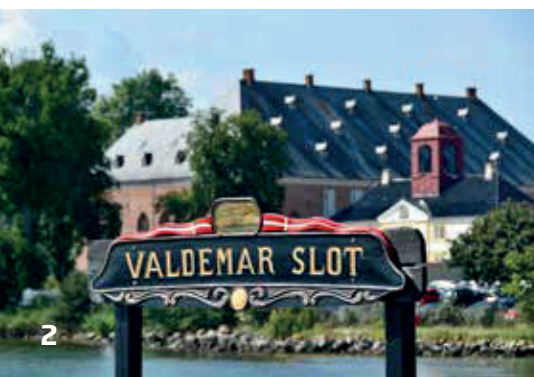
i øst til Lehnsskov på Fyn i vest. Undervejs er der god grund til at være årvågen. Dels på grund af den megen trafik på vandet, og dels fordi der er så meget at betragte inde på land.

Vi har særlig opmærksomheden rettet mod de to store øer Tåsinge og Thurø, som vi har tænkt os at besøge på vores togt. Tøsingernes ø – sådan kaldes beboerne på Tåsinge – ligger her i smørhullet lige syd for Svendborg. Den 70 km² store ø bebos af ca. 6.000 tøsingere, men i sommerhalvåret svulmer dette tal betydeligt op. Tåsinge kan fremvise et par havne, hvor lystsejlere kan lægge til, lægge planer og lægge vejen forbi de mange attraktioner, som denne prægtige ø byder på.

Thurinerne bor på Thurø, og dem er der godt 3.500 af. Den hesteskoformede ø er landfast med Fyn via en dæmning og er kendt for litteratur, skibsbyggeri og søfart. Der eksisterer fortsat to værfter på øen. Forfatterne Bertolt Brecht, Karin Michaëlis og Tom Kristensen har alle boet på Thurø.

Thurø og Svendborgsund havde sin storhedstid fra midt 1800-tallet til efter 1. verdenskrig. Flere end 100 skonnerter hørte hjemme på Thurø i den periode. I 1910 havde Thurø mere end 90 skibsførere, styrmænd og mange matroser. Halvdelen af Thurøs indbyggere var knyttet til søen. Der venter os nogle spændende dage her hos thurinerne og tøsingerne. ■

TÅSINGE OG THURØ BLANDT TØSINGER OG THURINER

TEKST: Frank Flemming Pedersen

FOTO: Frank Flemming Pedersen, Knud Mortensen

Turen fra Marstal på Ærø har været en nydelse og ren afslapning med kaffekoppen i den ene hånd og kikkerten inden for rækkevidde, når nysgerrigheden skulle stilles. For der er altså meget man skal holde øje med, når kursen er sat og båden i god gænge. F.eks. sømærket ret forude, eller den pudsige ombygning den hollandske sejler, vi lige har passeret, har foretaget på sin båd.

Vi går forbi Skarø og er snart i Svendborgsund, hvor de temmelig godt beliggende villaer på vores bagbordsside selvfølgelig påkalder sig en vis opmærksomhed. Men kikkerten bliver dog liggende på hynden, for nysgerrige er vi ikke - kun videbegærlige. Vi sidder dog med strakt hals, da vi sejler under den 33 m høje Svendborgsundbro, der strækker sig 1.220 m. fra Fyn til Tåsinge. Til styrbord har vi vores destination, som er lystbådehavnen i Vindeby,

og som vil være vores base for ekskursioner på Tåsinge det næste stykke tid.

Seneftmiddagen og aftenen er en dejlig tid i havnen. Særligt hvis man har fået den bådplads, man har udset sig. Bådene kommer glidende ind med årvågne gaster, der spejder efter et gunstigt sted at lægge til. Dernæst følger alle de praktiske gøremål med fendere og fortojninger. Broerne fyldes også langsomt op af folk, der kommer hjem fra landlige udflugter, og snart begynder der at dufte af grillmad og dunkvin fra bådernes indre. Ligeså fra vores båd, hvor vi sidder storsmilende og selvtilfredse iført shorts, solbriller og Chardonnay.

SKANSEN

Et par kilometers gåtur fra havnen ligger det smukke overdrev kaldet Skansen, og her går dyrene og græsser arealet af, så blomster og småvækster får lys og sol.

Naturen er meget varieret med strandeng, overdrev, krat, blotlagte kystskrænter, strand og skov. Det er et perfekt sted, hvis man vil nyde naturens stilhed og betragte den dejlige udsigt til Svendborg by, broen og de mange både, der sejler gennem sundet.

Som navnet "Skansen" antyder, så smager det lidt af militært forsvarsværk. Men der er ikke synlige spor af dette mere. Men gamle kort viser dog indtegnet et fæstningsværk, der har tjent til beskyttelse af Svendborg. Men nu er Skansen blot et yndet udflugtsmål for de lokale.

Området, hvor Skansen ligger, hedder Vindebyøre, og selv om det i fugleperspektiv godt kan ligne et menneskeøre, så er det ikke herfra, det har taget sit navn. Endelsen '-ør(e)' betyder faktisk 'gruset strandbred' og kendes også i Dragør og Helsingør. Anløbsbroen nord for cam-

1) Sundfærge Helge i rutefart, 2) Landingsbroen ved Valdemars Slot, 3) Stejle skrænter og høje bøgetræer, 4) Thepavillonen, Valdemars Slot, 5) Maritim stemning

6

7

8

9

10

11

12

pingpladsen er et af de steder, hvor veteranfærgeren M/S Helge i dag lægger til på sin rundtur fra Svendborg til Valdemars Slot på Tåsinge.

SKIPPERBYEN TROENSE

Vi er hoppet på cyklerne, og det går raskt afsted mod den idylliske skipperby Troense. De 30 fredede bindingsværkshuse fra slutningen af 1700-tallet vidner om en tid, hvor den danske skibshandel blomstrede. Lystbådehavnen er nu eneste synlige maritime aktivitet på stedet.

Byens gamle skole er blandt de 30 fredede huse, og er tilbage fra 1790 – altså 25 år før den først almene danske skolelov blev gennemført. Sømændene i Troense havde indset, hvor vigtigt det var, at deres børn lærte at læse, skrive og regne til husbehov. Troensebørnene gik i skole hver anden dag fra de var syv til 14 år. Efter konfirmationen stak drengene til søs, mens pigerne blev tjenestepiger hjemme på Tåsinge, indtil de kunne blive gift og få børn.

TIL SLOTTET

Fra Troense er der kun en ganske kort cykeltur langs Slotsalleen til en ægte dansk søhelts domicil: Valdemar Slot. Slottet blev bygget af Christian d. 4 til sønnen Christian d. 5, som i 1678 overdrog det til Niels Juel for at have skudt den svenske flåde sønder og sammen ved Slaget i Køge Bugt året før. Sejren var meget stor, og Niels Juel skulle, som traditionen bød, have prise penge for de ødelagte og erobrede skibe. Men også den gang fattedes riget penge, så kongen overdrog i stedet Valdemar Slot samt større jordarealer til søhelten, der kom til at eje næsten hele øen.

Syd for det prægtige slot finder vi Nørreskoven, hvor der i 1889 udspillede sig et stort drama på grund af ulykkelig kærlighed. Historien om cirkusprinsessen og linedanser Hedvig (kunsternavn: Elvira) Madigan og den svenske adelsmand og løjtnant af det Skånska Dragonregementet Sixten Sparre sluttede på Tåsinge, hvor Sixten skød Elvira og sig selv. Parrets hemmeligholdte kærlig-

hedsforhold sluttede, da de måtte flygte til Troense. Men pengene var spenderet, og den deserterede Sixten bøn om flere fra familien i Sverige blev afslået. Fallit og uden fremtidsudsigter tog Elvira og Sixten den 20. juli på en skovtur med madkurv i Nørreskoven. Resten er historie.

I Nørreskoven, hvor de elskede gik i døden, er rejst et monument, og på Landet kirkegård er Sixten Sparre og Elvira Madigan stedt til hvile.

LUNKEBUGTEN

Med lidt ekstra godt tråd i pedalerne når vi Lunkebugten – det lugter også af dramatik. Midt i al idyllen her ved Lunkebugten med baggrundstæppe af grøn skov, sølvblankt vand, de rastende havfugle og de stille vuggende småjoller gemmer sig lidt lokalkolorit, som egnen er så rigeligt begavet med.

Den 12 kilometer lange kystlinje markerer bugtens grænse mod land, og mod nordøst åbner Lunkebugten sig mod Thurø og Lan-

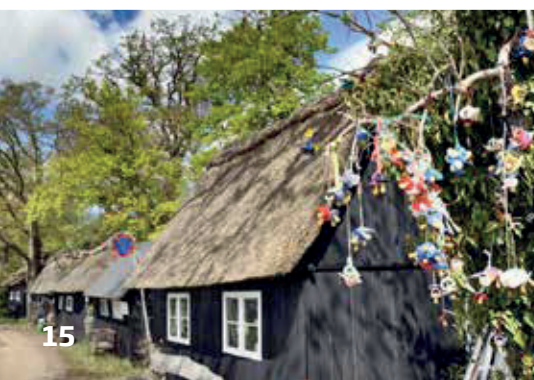
6) Landingsbroen fra hjuldamperen på Thurø, 7) Smukke Troense, 8) Elvira Madigans grav, 9) Udsigt over Svendborg, 10) Gambøt Havn, 11) Vaskestenen, Thurø

13

14

15

16

17

18

19

geland – det sydfynske øhav og Storebælt. I bugten er der godt at sejle for lystsejlerne, for her er stabile strøm- og vejrforhold. Men vejret kan også her vise sig fra sin mere lum-ske side.

I maj 1955 havde en 20 tons tung og 18 meter lang sejshval fundet vej mellem Langeland og Fyn og styrede mod Lunkebugtens lave vand. Desværre havde hvalen kurs mod kysten, og dens skæbne var besejlet trods en ihærdig indsats fra lokale fiskere og motorbådsejere, der forsøgte at få vand under dyret. Øjenvidner kunne berette om en frygtelig lugt fra den rådnende hval. For hvalen blev skudt i 1955, skelettet rensat og udstillet. Det fortæller nu en dramatiske historie fra Lunkebugten i Svendborgs naturhistoriske museum Naturama.

SEJLER RETUR MED HELGE

Så er der heller ikke flere kilometer i benene. Vi når lige tilbage til Valdemars Slot, hvor der er plads til os og vores cykler ombord på den lille sundfærge Helge. I sommer-

månederne futter den gamle Sundfærge M/S Helge frem og tilbage mellem Svendborg havn og Valdemars Slot. Der er stop i Christiansminde, Vindebyøre, Troense og Grasten på Thurø. Vi nyder at blive ført det sidste lille stykke vej efter en lang og begivenhedsrig dag. I morgen er der dømt total afslapning, og så tager vi stilling til "næste ben" på turen.

HOS THURINERNE

Det er nu ikke for, at der blev så meget afslapning ud af det, som vi troede, for oplevelsestrangen overmandede os og drev os ud på vandet igen. Selv om det kun føltes, som var vi forhalet, så var vi kommet til en ny havn. Denne gang til Gambøt - også kaldet Thurøbund - på Thurø, hvor idyllen straks skyller imod os.

I fordums tid kunne der her i den dybe naturskabte havn ligge over 100 skonnerter tæt op ad hinanden til vinteropbevaring. Nu er det lystbåde og fiskerjoller, der præger billedet, og stejlepladsen og de små, sær-

prægede, sortmalede og stråtede fiskerhytter og lystbådeværfterne vidner da også om, at det maritime liv stadig trives. Det er ved fiskerhytterne, vi finder Danmarks ældste "suttetræ", hvor børn i mange år har vinket farvel til deres store trøster.

TREFOLDIGHEDSKIRKEN

Det er tid at tage den hestekoformede ø nærmere i øjesyn. Vi følger stien mod vest langs vandet og nyder udsigten over sundet til Grasten mod syd og Troense mod sydvest. Vi drejer af op mod Thurø by og stiler mod kirken. Trefoldighedskirken er opført i 1639 af Christian den Fjerdes svigermor, Ellen Marsvin, og er opkaldt efter svigersønnens flagskib Trefoldigheden. På kirkegården finder vi et stykke stolt danske kulturhistorie, idet forfatteren Tom Kristensen, der især kendes for bogen Hærværk, ligger begravet her. Han købte et hus på Thurø af Karin Michaëlis, som også er begravet her. Michaëlis var også forfatter, og hun gav blandt andet husly til den tyske forfatter Bertolt Brecht, da han flygtede fra nazismen i 1933.

13) Trefoldighedskirken på Thurø, 14) Forfatteren Tom Kristensen grav på Thurø, 15) Suttetræet i Gambøt Havn, 16) Flot dørparti, 17) Ambrosius Stub egen, Taasinge, 18) Gadeparti i Troense, 19) Mindesten for Elvira Madigan i Nørreskov

20

21

22

23

24

25

26

Thurø by er hyggelig at gå rundt i, og der er mange historiske påmindelser om tilknytningen til søen. Således også det fine mindesmærke for slaget om Helgoland i 1864, hvor mange thurinere tjenestegjorde som søfolk på fregatten Jylland. Hvert år den 9. maj mindes man begivenheden.

Det er blevet tid at vende tilbage til den hyggelige Gambøt Havn, og med udsigten til morgendagens interessante natur tur, kan vi lade hvilen falde på.

PÅ CYKLERNE IGEN

Så er vi på minicyklerne igen. Disse små vidundere er snart blevet et af fritidssejlernes mest foretrukne landtransportmiddel. Man kan da også på kort tid komme pænt omkring, hvilket udvider oplevelsesradiusen fra havnen, betragteligt. Vi er godt udrustet, for planen er at være på farten til hen under aften.

Vi træder pedalerne rundt, og sætter kursen mod Grasten, som er "hesteskoøens"

modsatte ben i forhold til Gambøt Havn. Her længst ude på Skippervej er vejen ikke længere, men her er en fantastisk udsigt over sundet mod Tåsinge og Lunkebugten. Vi holder en drikkepause inden vi træder tilbage mod Fredskov. Den 45 ha. store Fredskov, er en lille skovperle på Thurø med både bøgeskov og tæt granskov. De fine stier er skabt til vandreture, hvor man kan gå på opdagelse i de mange spændende planter og blomster. Mod syd ender skoven i stejle skrænter ud mod havet.

AFSTED MOD THURØ REV

Thurø Rev, som ligger på den sydlige del af Thunø er beskyttet som et såkaldt habitatområde. I maj måned kan man opleve området tæt dækket af den lyserøde engelskgræs. Man kan også se mange af de karakteristiske strandengplanter og masser af vadefugle, der trives under ideelle forhold. Thurø Rev er gennem mange år blevet afgræsset af heste, kreaturer og får. Det er tilladt at gå overalt, men følg helst stierne i fuglenes yngletid. Den centrale

del er kun tilgængelig gennem selvlukkende låger. Vi åbner madkasserne og pauser en stund og lader indtrykkene sive ind.

Det er tid til en dukkert i det klare vand, inden vi lader roen falde på ombord på båden. Vi tramper nu stædigt til Smørmosen Strand, som ligger lige på ruten hjemad. Stranden ligger på Thurø østkyst ud mod Storebælt, og er velbesøgt. Ikke mindst børnene sætter pris på de mange aktiviteter, der byder sig her – f.eks. minigolf og boldspil. Og så trækker den 40 meter lange badebro også badende til. Men også bade-tiden rinder ud for os, og de sidste trætte kilometer til Gambøt overstås i tankefuld stilhed. Dagen har mættet os med indtryk. Nu skal en anden sult stilles, og der skal gang i kokkeriet i kabyssen. Shorts, solbriller, Svendborgsund og Chardonnay. Sejlerlivet er da pragtfuldt.

Desværre fik vi ikke set det hele denne gang. Ej heller det meste. Måske ikke engang det væsentligste. Men så må vi jo vende tilbage. ■